

HOOFDSTUK VIER

De vier tochten

Arjuna in het noorden

ARJUNA HAD NU zijn boog Gandiva, de twee pijlkokers die nooit leeg raakten, de wagen met het vaandel en de zaal die Maya voor de broers had gebouwd. Hij ging naar Yudhishthira.

'Wat een kshatriya moeilijk verwerft en wat ik altijd verlangd heb, heb ik nu allemaal,' zei hij. 'Nu moeten we volgens mij de schatkist vullen. Ik wil alle koningen schatting laten betalen. Op een gunstige dag van de maan, in een gunstig uur en onder een gunstig maanhuis wil ik vertrekken om de windstreek te veroveren die Kubera bewaakt, de god van de rijkdom.'

'Laat brahmanen die het waard zijn je hun heilwensen meegeven,' antwoordde Yudhishthira met een warme, diepe stem, 'en ga dan, tot verdriet van je vijanden en tot vreugde van je vrienden. De overwinning is voor jou, zoon van Pritha. Je zult krijgen wat je wenst.'

Arjuna vertrok met een groot leger op de hemelse wagen die Agni hem gegeven had. Ook Bhima en de tweeling, Nakula en Sahadeva, trokken uit, ieder met een eigen leger, en Yudhishthira eerde hen bij het afscheid. Arjuna veroverde het noorden, de windstreek van Kubera; Bhima veroverde het oosten, Sahadeva het zuiden en Nakula het westen. En koning Yudhishthira bleef met zijn vrienden en verwanten in Indraprastha, in grote voorspoed.

'Brahmaan,' zei Janamejaya, 'vertel me uitvoerig hoe ze de windstreken veroverd hebben. Ik word het nooit moe de grote daden van mijn voorouders te horen.'

'Eerst vertel ik u hoe Arjuna het noorden won,' zei Vaishampayana, 'want de zonen van Pritha hebben de aarde alle vier tegelijk onderworpen.'

En Vaishampayana vertelde verder.

In het land van de Kulinda's bracht Arjuna de koningen onder zijn gezag, zonder veel geweld. Hij versloeg de Anarta's en de Kalakuta's, en koning Sumandala, die hij had overwonnen, sloot zich met zijn leger bij hem aan. Samen met Sumandala onderwierp hij het eiland Sakaladvipa en de koningen van de zeven eilanden waaruit de aarde bestaat, na een woeste strijd. Met al die koningen trok hij op tegen Pragjyotisha.

Daar regeerde een groot koning, Bhagadatta, die ook naar de bruidskeuze van Draupadi was gekomen. Kirata's, een jagersvolk uit de bergen, en Cina's stonden om hem heen, en veel andere krijgers die in de moerassen aan de zee woonden. Acht dagen vocht hij tegen Arjuna. Toen lachte hij, nog altijd niet moe van de strijd.

'Deze kracht past bij je,' zei hij. 'Je bent de zoon van Indra, en wat ben je mooi om te zien in een gevecht. Ik ben een vriend van de koning van de goden en ik doe niet voor Indra onder, en toch kan ik niet tegen je standhouden, jongen. Wat wil je? Zeg me wat ik voor je moet doen. Wat je ook vraagt, mijn zoon, ik zal het doen.'

'Yudhishthira, de zoon van Dharma, wil heerser over de aarde worden,' zei Arjuna. 'Ik wil dat u hem schatting geeft. U was de vriend van mijn vader, en u bent mij dierbaar. Daarom geef ik u geen bevel. Geef het uit genegenheid.'

'Zoon van Kunti,' zei Bhagadatta, 'zoals jij voor mij bent, zo is koning Yudhishthira voor mij. Ik zal dit alles doen. Wat kan ik nog meer voor je doen?'

'Als u dat belooft, hebt u alles gedaan wat ik wil.'

Van Pragjyotisha trok Arjuna naar het noorden, de windstreek van Kubera. Hij onderwierp de bergstreken en de koningen die daar regeerden, en hij won hun genegenheid en trok met hen verder. Tegen Brihanta, de jonge koning van Kuluta, trok hij op onder het dreunen van de trommen, het ratelen van de wagenwielen en het trompetteren van de olifanten, zodat de aarde beefde. Brihanta kwam met zijn leger de stad uit en vocht, maar hij hield het niet uit tegen Arjuna. Hij zag dat de zoon van Kunti niet te weerstaan was, en hij kwam

met al zijn schatten naar hem toe. Arjuna liet hem zijn rijk en nam hem mee, en samen verdreven ze Senabindu uit zijn koninkrijk. In Devaprastha, de stad van Senabindu, sloeg Arjuna zijn kamp op, en op bevel van Yudhishthira liet hij van daaruit vijf landen alleen door zijn troepen onderwerpen.

Daarna trok hij verder, met de koningen die hij had overwonnen: tegen de Paurava Vishvagashva en de rovers in de bergen, tegen de zeven stammen die de Utsavasanketa's heten, tegen de dappere kshatriya's van Kashmir, tegen de Trigarta's en tegen de stad Simhapura, die goed bewaakt werd. Hij bracht de Valhika's onder zijn gezag, die zo moeilijk te verslaan zijn, en met een uitgelezen leger versloeg hij de Darada's en de Kamboja's. Ook de Loha's, de verste Kamboja's en de Rishika's van het noorden onderwierp hij. De strijd met de Rishika's was verschrikkelijk; hij was zo zwaar als de oorlog om Tara tussen de goden en de asura's. Van de Rishika's nam Arjuna als schatting acht paarden mee met de kleur van een papegaaienborst, en nog andere, met de kleuren van de pauw. Hij veroverde de Himalaya en de Nishkuta, en aan de voet van de Witte Berg sloeg hij zijn kamp op.

Voorbij de Witte Berg lag het land van de kimpurusha's, wezens die half mens en half dier zijn, en daar heerste Drumaputra. Na een slachting onder de kshatriya's bracht Arjuna ook dat land onder zijn gezag en liet het schatting betalen. Toen trok hij met zijn leger naar Hataka, een land dat de guhyaka's bewaken, de dienaren van Kubera. Die won hij met vriendelijke woorden, en hij zag het Manasa-meer en de heilige beken van de rishi's. Rond Hataka lag het land van de gandharva's, de hemelse muzikanten, en ook dat onderwierp hij. Daar kreeg hij als schatting paarden met de vlekken van een patrijs en ogen als van een kikker.

Ten slotte kwam hij in Noord-Harivarsha, en hij wilde ook dat land veroveren. Maar reusachtige, sterke poortwachters kwamen op hem af.

'Zoon van Pritha,' zeiden ze, 'deze stad kun je nooit veroveren. Keer terug, als je je eigen heil zoekt. Wie deze stad binnengaat, blijft geen mens. We zijn je goedgezind, held, en je hebt genoeg overwinningen behaald. Hier is niets te veroveren, Arjuna. Dit is Uttarakuru, het land in het verre noorden, en hier wordt niet gevochten. Zelfs als je binnengaat, zie je niets, want met een menselijk lichaam kan men hier niets zien. Maar als je hier iets anders wilt, zeg het ons, dan doen we wat je vraagt.'

'Ik wil dat Yudhishthira, de wijze zoon van Dharma, heerser over de aarde wordt,' zei Arjuna. 'Als jullie land voor mensen gesloten is, ga ik er niet binnen. Geef Yudhishthira iets als schatting.'

Ze gaven hem hemelse kleren, hemelse sieraden en huiden van hemelse herkomst.

Talloze gevechten had Arjuna in het noorden geleverd, tegen kshatriya's en tegen rovers, en van de koningen die hij overwon, nam hij rijkdom mee, juwelen van allerlei soort en de paarden, snel als de wind. Met zijn grote leger kwam hij terug in Indraprastha. Hij gaf de hele rijkdom aan Yudhishthira, met alle dieren, en op bevel van de koning ging hij in het paleis rusten.

Bhima in het oosten

Bhima trok in dezelfde tijd naar het oosten, met toestemming van Yudhishthira en met een leger van olifanten, paarden en wagens dat ieder vijandelijk rijk kon vermorzelen. In hun grote stad won hij de Panchala's, het volk van Drupada, met allerlei middelen voor zich. In korte tijd onderwierp hij de streek aan de Gandaki en de Videha's, en hij kwam bij de Dasharna's. Daar vocht koning Sudharman met blote handen tegen hem, zo fel dat de mensen er kippenvel van kregen. Bhima zag wat die koning deed, en hij maakte hem bevelhebber over zijn hele leger.

Toen hij verder naar het oosten trok, leek de aarde te beven onder zijn leger. Hij versloeg Rochamana, de heer van het land Ashvamedha, en diens jongere broer, en hij onderwierp het oosten. In het zuiden, in de grote stad van de Pulinda's, bracht hij Sukumara en koning Sumitra onder zijn gezag.

Op bevel van Yudhishthira ging hij daarna naar Shishupala, de koning van de Chedi's, de zoon van Damaghosha. Shishupala hoorde wat Bhima van plan was, en hij kwam hem buiten de stad tegemoet en ontving hem met eerbied. De twee vroegen elkaar hoe het met hun families ging. Toen bood Shishupala Bhima zijn rijk aan.

'Wat ben je van plan, jij aan wie geen smet kleeft?' vroeg hij lachend.

Bhima vertelde hem wat koning Yudhishthira wilde, en Shishupala nam het aan en deed wat er gevraagd werd. Dertig nachten bleef Bhima daar, onthaald door Shishupala. Toen trok hij verder met zijn leger en zijn wagens.

Hij versloeg koning Shrenimat van Kumara en Brihadbala, de koning van Kosala, en in Ayodhya koning Dirghaprajna, die sterk was en rechtvaardig. De noordelijke Kosala's, de Malla's en het natte land aan de voet van de Himalaya kwamen onder zijn gezag. Subandhu, de koning van Kashi, die nooit terugweek, moest voor hem buigen. Vatsabhumi en de landen van de Bharga's en de Nishada's nam hij met geweld. De Sharmaka's en de Varmaka's won hij alleen met vriendelijke woorden, Janaka, de koning van Videha, zonder veel moeite, en de Shaka's en de Barbara's die daar woonden met een list. Vanuit Videha onderwierp hij de zeven koningen van de Kirata's bij de Indraberg. Op weg naar Magadha versloeg hij de koningen Danda en Dandadhara, en met hen trok hij naar Girivraja. Jarasandha's zoon Sahadeva won hij daar met verzoenende woorden voor zich, en hij liet hem schatting betalen.

Met al die koningen trok Bhima daarna op tegen Karna, de koning van Anga, de vriend van Duryodhana. Hij versloeg hem en bracht hem onder zijn gezag. Daarna onderwierp hij de koningen van de bergen, en in een zwaar gevecht doodde hij met de kracht van zijn armen de koning van Modagiri. Hij versloeg Paundraka, de koning van Pundra, die ook Vasudeva heette, en de koning die aan de Kaushiki woonde, twee dappere vorsten, en viel de koning van Vanga aan. Ook Samudrasena, koning Chandrasena en de koning van Tamralipta overwon hij, en de koning van de Suhma's, de koningen die aan de zee woonden en al de volken van de mleccha's, de volken buiten de orde van de Veda.

Van al die landen nam hij rijkdom mee, tot hij bij de rivier de Lauhitya kwam. De koningen van de mleccha's die op de eilanden en in de moerassen aan de zee woonden, liet hij schatting betalen, en ze gaven hem van alles: sandelhout en aloëhout, kleding, edelstenen en de mooiste parels, goud, zilver, diamanten en kostbaar koraal. Een regen van rijkdom daalde op hem neer, honderd koti's, en een koti is tien miljoen. Bhima kwam terug in Indraprastha, en hij gaf de hele rijkdom aan Yudhishthira.

Agni in Mahishmati

Sahadeva, de jongste van de broers, trok met de goede wensen van Yudhishthira en een groot leger naar het zuiden. Het hele land van de Shurasena's onderwierp hij, en de koning van Matsya bracht hij met geweld onder zijn

gezag. Dantavakra, de koning van de Adhiraja's, versloeg hij in een zware strijd; hij liet hem schatting betalen en zette hem daarna weer op zijn eigen troon. Hij onderwierp Sukumara en koning Sumitra, de westelijke Matsya's en de Patachara's, het land van de Nishada's met de hoge berg Goshringa, en koning Shrenimat. Na Navarashtra trok hij op tegen Kuntibhoja, de pleegvader van Kunti, en die aanvaardde zijn gezag graag. Aan de oever van de Charmanvati trof hij de zoon van Jambhaka, een oude vijand die Krishna eens had gespaard, en hij vocht met hem en versloeg hem. Van de volken verder naar het zuiden nam hij schatting en juwelen mee, en met hen trok hij naar de Narmada. Daar versloeg hij Vinda en Anuvinda, de twee dappere koningen van Avanti, met hun grote leger.

Bij de stad Bhojakata streed hij twee volle dagen fel met de koning van die stad. Hij onderwierp de koning van Kosala en de koning van het land aan de Venva, vele volken en koningen van de wouden, en de Pulinda's. Een hele dag streed hij met de koning van Pandya, en hij trok nog verder naar het zuiden. Bij de beroemde grotten van Kishkindha vocht hij zeven dagen met de apenkoningen Mainda en Dvivida. Ze werden er niet moe van, maar ze kregen bewondering voor Sahadeva.

'Ga, zoon van Pandu,' zeiden ze, 'en neem van ons allemaal de schatting mee. Laat de opdracht van de wijze koning Yudhishthira zonder hindernis slagen.'

Met hun juwelen trok Sahadeva naar de stad Mahishmati, en daar vocht hij met koning Nila. Het werd een bloedige strijd, en zijn eigen leven liep gevaar, want de god Agni zelf hielp koning Nila. Paarden, wagens, olifanten, mannen en harnassen: alles in het leger van Sahadeva leek in brand te staan. Sahadeva raakte in verwarring en wist niet wat hij moest doen.

'Brahmaan,' vroeg Janamejaya, 'waarom was de god Agni in die strijd de vijand van Sahadeva? Sahadeva streed toch voor een offer?'

'Men vertelt het zo,' zei Vaishampayana.

En Vaishampayana vertelde verder.

Agni woonde in Mahishmati, en daar was hij lang geleden betrapt als een man die met de vrouw van een ander omgaat. Koning Nila had een beeldschone dochter. Ze stond altijd bij het offervuur van haar vader om het aan te wakkeren, en hoe men het ook toewaaide, dat vuur wilde niet opvlammen voordat de adem van haar mooie lippen erlangs was gegaan. In het paleis van Nila en in de

huizen van zijn onderdanen zei men dat Agni dat meisje begeerde, en zij nam hem aan. Op een dag, toen hij in de gedaante van een brahmaan bij haar was, betrapte de koning hem. Nila volgde de dharma: hij liet de brahmaan straffen, zoals de leerboeken het voorschrijven. De god laaide op van woede. De koning zag het, verbaasde zich en boog zijn hoofd tot op de grond. Na een tijd gaf hij zijn dochter aan Agni, die nog altijd de gedaante van een brahmaan had. Agni nam haar aan en werd de koning goedgezind, en hij liet hem een gunst kiezen. De koning vroeg dat zijn troepen in de strijd nooit in paniek zouden raken. Sindsdien wordt iedere koning die niet weet hoe het zit en de stad met geweld wil veroveren, door het vuur verteerd. En sindsdien houdt niemand de vrouwen van Mahishmati tegen. Dat was de gunst die Agni hun gaf: de vrouwen daar zijn losbandig, aan geen man gebonden, en ze gaan waarheen ze willen. Uit angst voor Agni laten de koningen dat land met rust.

Sahadeva zag in Mahishmati dat zijn leger, door vuur omringd, doodsbang was, maar zelf bleef hij staan waar hij stond. Hij raakte water aan om zich te zuiveren, en hij richtte zich tot de god.

'Voor u is dit alles begonnen, Agni, u wiens spoor zwart is van rook. Eer aan u. U bent de mond van de goden, u bent het offer. Pavaka heet u, de zuiveraar, omdat u alles zuivert, en Havyavahana, omdat u de offergaven naar de goden draagt. Voor u zijn de Veda's ontstaan, en daarom heet u Jatavedas. U mag dit offer niet hinderen, u die de offergaven draagt.'

Daarna spreidde hij kusagras op de grond uit en ging zitten, met zijn gezicht naar het vuur, voor zijn angstige leger. En Agni ging niet over hem heen, zoals de oceaan niet over de kust gaat. Langzaam kwam het vuur op hem af, en de god stelde Sahadeva gerust.

'Sta op, sta op, zoon van Kuru. Ik heb je op de proef gesteld. Ik ken je bedoeling, en die van de zoon van Dharma. Maar zolang er nog iemand leeft uit het geslacht van koning Nila, moet ik deze stad beschermen. Toch zal ik doen wat je hart verlangt.'

Sahadeva stond op, vouwde zijn handen, boog zijn hoofd en eerde Agni. Toen de god verdwenen was, kwam koning Nila, en op bevel van Agni bewees hij Sahadeva alle eer. Sahadeva nam de eerbewijzen aan en liet hem schatting betalen, en hij trok als overwinnaar verder naar het zuiden.

Hij onderwierp de koning van Tripura, een man van onmetelijke kracht. De koning van Potana bracht hij met geweld onder zijn gezag, en met veel moeite Ahriti, de leraar van de Kaushika's, en de koning van Surashtra. Vanuit

Surashtra stuurde hij een gezant naar Bhojakata, naar Rukmi en naar diens vader Bhishmaka, die een vriend van Indra zelf was. Vader en zoon aanvaardden zijn gezag met genegenheid, omwille van Krishna, en Sahadeva nam hun juwelen mee en trok verder. Hij onderwierp Shurparaka en de Dandaka's, de koningen van de mleccha's die op de eilanden in de zee woonden, de Nishada's en de menseneters. Ook de mensen die zich met hun oren toedekken, moesten voor hem buigen, en de Kalamukha's, die half mens en half rakshasa zijn. Hij veroverde de Kolla-bergen, de stad Muracipattana, het Kopereiland en de berg Ramaka, en hij versloeg koning Timingila. De mensen met één voet, die in de wouden wonen, overwon hij ook. Alleen door gezanten bracht hij Sanjayanti en Karahataka onder zijn gezag, en de Pandya's, de Dravida's, de Kerala's, de Andhra's en de Kalinga's, en de stad van de Yavana's, een volk uit het westen, en hij liet hen allemaal schatting betalen.

In Bharukaccha, aan de zee, stuurde hij gezanten met een vriendschappelijke boodschap naar Vibhishana, die aan de overkant van de zee woonde, de kleinzoon van de rishi Pulastya en de broer van de rakshasa Ravana. Vibhishana aanvaardde zijn gezag uit vriendschap, want hij zag dat de Tijd het zo had beschikt. Hij stuurde Sahadeva allerlei juwelen, sandelhout en aloëhout, hemelse sieraden, kostbare kleren en edelstenen van grote waarde. Sahadeva nam alles aan. Met kracht en met vriendelijke woorden had hij vele koningen schatting laten betalen, en toen zijn werk gedaan was, keerde hij terug naar zijn eigen stad en gaf de hele rijkdom aan Yudhishthira.

Nakula in het westen

Nakula trok met een groot leger uit Indraprastha naar het westen. Die windstreek bewaakt Varuna, de god van de wateren, en Krishna had haar vroeger al eens onderworpen. Nakula's krijgers brulden als leeuwen en de wagenwielen dreunden. Hij viel Rohitaka aan, een rijk bergland vol koeien, paarden, graan en schatten, dat dierbaar was aan Kartikeya, de aanvoerder van het leger van de goden. Daar leverde hij een zware strijd met de dappere Mattamayuraka's. Daarna onderwierp hij de hele woestijn, het vruchtbare Shairishaka en Mahettha, en na een felle strijd met de koninklijke wijze Akrosha ook de Dasharna's. Hij bracht de Shibi's, de Trigarta's, de Ambashtha's en de Malava's onder zijn gezag, en langs een omweg de Utsavasanketa's, het volk van de Shudra's, dat

zo heet als de vierde stand, en de Abhira's aan de Sarasvati, de vissersvolken, de bergvolken en het hele land van de vijf rivieren. Alleen met een bevel onderwierp hij de Ramatha's, de Harahuna's en de andere koningen van het westen.

Van daaruit stuurde hij gezanten naar Krishna, en Krishna aanvaardde met alle Yadava's zijn gezag. Toen ging Nakula naar Shakala, de stad van de Madra's, waar Shalya regeerde, de broer van zijn moeder Madri. Uit genegenheid aanvaardde Shalya het gezag van de Pandava's. Hij onthaalde zijn neef gastvrij en gaf hem een grote hoeveelheid juwelen mee. Nakula trok verder en onderwierp de woeste mleccha's aan de kust, de Pahlava's, de Kirata's, de Yavana's en de Shaka's. Daarna keerde hij om. Zijn schat was zo groot dat tienduizend kamelen hem met moeite droegen, en in Indraprastha gaf hij de hele rijkdom aan Yudhishthira.

De wijding

Yudhishthira beschermde zijn onderdanen, bleef de waarheid trouw en hield zijn vijanden klein, en iedereen in zijn rijk deed het werk van zijn eigen stand. Omdat hij billijke belastingen hief en naar de dharma regeerde, viel de regen zoveel als de mensen wilden. Het land bloeide. Alles wat men begon, gedijde, de veeteelt, de akkerbouw en de handel, en dat kwam vooral door het werk van de koning. Zelfs rovers en bedriegers logen niet tegen elkaar, en ook de gunstelingen van de koning hoorde men nooit liegen. Zolang Yudhishthira regeerde, was er geen droogte en geen overstroming, geen ziekte en geen brand. De koningen kwamen alleen nog naar hem toe om hem een dienst te bewijzen, om hem te eren of om de schatting te brengen die hun stand paste, niet om iets anders. Met rijkdom die hij op rechtvaardige wijze verwierf, groeide zijn schat zo sterk dat hij in honderd jaar niet op te maken was. Yudhishthira zag hoe groot zijn schatkist was en hoe vol zijn voorraadschuren, en hij richtte zijn hart op het offer.

'De tijd voor je offer is gekomen,' zeiden zijn vrienden en raadslieden, een voor een en allemaal tegelijk. 'Begin er nu aan.'

Terwijl ze dat zeiden, kwam Krishna. Hij is de oude rishi, de Veda zelf, en wie kennis heeft, ziet hem zoals hij is. Hij is de eerste van alles wat beweegt en alles wat stilstaat; uit hem komt alles voort en in hem gaat alles op; hij is de heer van wat was, van wat is en van wat komen zal. Hij is de muur om

alle Vrishni's, die bescherming geeft in nood en de vijanden doodt. Het bevel over het leger had hij aan Vasudeva gegeven, zijn vader, en omringd door een grote krijgsmacht bracht hij Yudhishthira een onmetelijke rijkdom mee, een oceaan van juwelen die nooit uitgeput raakte, groter nog dan de rijkdom die de Pandava's al hadden. Het ratelen van zijn wagens vulde de lucht toen hij de stad binnenreed, en de vijanden van de Pandava's kregen er verdriet van. De stad van de Bharata's juichte om zijn komst.

Yudhishthira ging hem tegemoet, ontving hem met eerbied en vroeg hoe het met hem ging. Toen Krishna goed en wel zat, voegde Yudhishthira zich bij hem, met Dhaumya, Vyasa en de andere offerpriesters, en met Bhima, Arjuna en de tweeling.

'Door jou staat de hele aarde onder mijn gezag, Krishna,' zei hij, 'en door jouw gunst heb ik veel rijkdom verworven. Die wil ik besteden aan de beste brahmanen en aan Agni, die de offergaven draagt. Ik wil het offer brengen, samen met jou en mijn jongere broers. Sta het me toe. Of laat jijzelf je voor het offer wijden, Krishna; als jij het offer brengt, ben ik vrij van alle kwaad. Of geef mij toestemming om samen met mijn broers gewijd te worden. Met jouw toestemming kan ik het hoogste offer volbrengen.'

'Jij bent het die het verdient opperkoning te zijn, de koning boven alle koningen,' zei Krishna, en hij prees hem lang en uitvoerig. 'Breng jij het grote offer. Als jij het volbrengt, hebben wij bereikt wat we wilden. Breng het offer dat je wenst; ik sta klaar voor alles wat goed voor je is. Zet mij in voor welk werk ook. Ik zal alles doen wat je zegt.'

'Dan draagt mijn voornemen vrucht, Krishna,' zei Yudhishthira, 'en kan het niet meer mislukken, nu jij gekomen bent zoals ik wenste.'

Met toestemming van Krishna begon Yudhishthira met zijn broers alles voor te bereiden wat voor het rajasuya nodig was. Hij gaf zijn jongste broer Sahadeva en al zijn ministers opdracht.

'Laat mannen snel alles bijeenbrengen wat de brahmanen voor dit offer hebben voorgeschreven,' zei hij, 'al het gerei en alles wat heil brengt, en wat Dhaumya voor het offer opgeeft, ieder ding op zijn tijd en in de juiste volgorde. Indrasena, mijn bode, Vishoka en Puru, de wagenmenner van Arjuna, moeten voor het eten zorgen, als ze iets voor mij willen doen. Laat ze alles verzamelen waar de brahmanen van houden, alles wat lekker smaakt en lekker ruikt.'

Nog terwijl de koning het zei, meldde Sahadeva hem dat alles gedaan was.

Toen bracht Vyasa de offerpriesters bijeen, grote brahmanen. Zelf nam hij, de zoon van Satyavati, het ambt van de brahman op zich, de priester die over het hele offer waakt. Susaman, uit een brahmanengeslacht dat Dhananjaya heette, zong als udgatri de gezangen van de Samaveda. Yajnavalkya, die de Veda beter kende dan wie ook, werd de adhvaryu, de priester die de handelingen van het offer verricht, en Paila, de leerling van Vyasa, en Dhaumya werden de hotri's, die de verzen voordragen. Hun leerlingen en hun zonen, die allemaal de Veda en de leer rond de Veda kenden, werden hun helpers. Ze lieten de dag uitroepen tot een dag van heil, verrichtten de rite en richtten de grote offerplaats in zoals de leerboeken het voorschrijven. Op hun bevel bouwden de ambachtslieden er ruime onderkomens, vol juwelen.

Daarna gaf de koning Sahadeva, die hij tot zijn eerste raadsman had gemaakt, opdracht: 'Stuur snelle gezanten uit om iedereen uit te nodigen.'

'Nodig in alle rijken de brahmanen uit,' zei Sahadeva tegen de gezanten, 'en de koningen, de vaishya's en de shudra's die in aanzien staan, en breng ze allemaal hier.'

De gezanten nodigden op bevel van de Pandava alle heersers van de aarde uit, en ze stuurden nog anderen op pad. Toen de tijd gekomen was, gaven de brahmanen Yudhishthira de diksha, de wijding waarmee de offeraar het rajasuya begint. Na zijn wijding ging Yudhishthira naar de offerplaats, met duizenden brahmanen om zich heen, met zijn broers, zijn verwanten, zijn vrienden en zijn raadslieden, met kshatriya's die uit allerlei landen waren gekomen, en met zijn ministers. Hij was als Dharma zelf, de god van de dharma, in een menselijk lichaam.

Uit alle landen kwamen brahmanen, die in iedere wetenschap bedreven waren en de Veda kenden met alles wat erbij hoort. Op bevel van Yudhishthira bouwden duizenden ambachtslieden voor ieder van hen en zijn gevolg een eigen onderkomen, met eten in overvloed en bedden, en met alles wat elk seizoen te bieden heeft. Daar woonden de brahmanen, hoog geëerd, en ze vertelden elkaar allerlei verhalen en keken naar toneelspelers en dansers. Onophoudelijk hoorde men het lawaai van de brahmanen die tevreden aten en praatten. 'Geef! Geef!' en 'Eet! Eet!', dat was wat daar dag in dag uit klonk. Aan ieder van hen afzonderlijk gaf Yudhishthira honderdduizenden koeien, bedden, goud en jonge vrouwen.

Zo begon op aarde het offer van de zoon van Pandu, een offer als dat van Indra in de hemel van de goden. Toen stuurde koning Yudhishthira Nakula

naar Hastinapura, om Bhishma, de oudoom van alle prinsen van het huis, Drona, Dhritarashtra, Vidura en Kripa te halen, en al zijn neven die hem genegen waren.

. . .

HOOFDSTUK VIER van *Het dobbelspel*, boek 3 van *De Mahabharata opnieuw verteld* door Jan de Vries. Dit hoofdstuk staat op mahabharata.nl/lezen/het-dobbelspel/de-vier-tochten/, met de verhalen, de personages en de plaatsen erbij. Het volgende hoofdstuk, *De eerste eer*, staat op mahabharata.nl/lezen/het-dobbelspel/de-eerste-eer/. Het hele boek is als PDF en EPUB te downloaden op mahabharata.nl/lezen/het-dobbelspel/. Nederlandse tekst © 2026 Jan de Vries; werkeditie, niet in de handel.